

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

КАРНАУХОВА Марія Дмитрівна

УДК 351.751:165.192

**ФЕНОМЕН ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ
НАРАТОЛОГІЇ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України

Науковий керівник - доктор наук з державного управління, професор
ВОЙТОВИЧ Радмила Василівна,
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості
України, ректор.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління
ГУРКОВСЬКИЙ Володимир Ігорович,
Національна академія державного управління
при Президентові України, професор кафедри
інформаційної політики та цифрових технологій;

кандидат наук з державного управління
ВЛАСЕНКО Сергій Геннадійович,
ТОВ «Факторинг Фінанс», фінансовий директор.

Захист відбудеться *23 грудня о 12-й годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17.

Автореферат розісланий *21 листопада 2019 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Я.В. Качан

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реформування системи публічного управління в Україні у напрямі світових стандартів публічного управління потребує пошуку нових моделей державно-управлінського дискурсу. Виходячи із цього академічна спільнота мусить запропонувати публічним службам нові методологічні підходи до аналізу управлінської системи, алгоритм дій щодо проектування ефективних мережевих структур, спроможних оптимізувати дискурсивний простір взаємодії державних і недержавних акторів. Вельми продуктивним у межах сучасної парадигми є здійснення наукового аналізу дискурсивних практик та комунікативні стратегії нарративного спілкування у сфері публічного управління. Правомірність і нагальність такого підходу засвідчується тим, що поняття «нарратив» та «дискурс» увійшли до активної частини сучасного державно-управлінського лексикону, в результаті чого все більш адекватним є розуміння того, що результативність публічно-управлінської діяльності продукованих владою чи на її замовлення дискурсів лідерів громадських інститутів та автономних публічних акторів великою мірою залежить від наявності у них зрозумілої, переконливої і морально заангажованої нарративної історії, здатної консолідувати та мобілізувати суспільство.

Не применшуючи управлінську креативність публічних службовців в осмисленні оновлених моделей публічного управління (і, передусім, ідеї *governance*-управління), слід відзначити вагомий внесок західних вчених, серед яких: P. Fawcett, H. Bang, F. Esmark., K. Provan, M. Bevir, T. Borzel, R. Eversole, B. Jessop, D. Maarsh, R.A.W. Rhodes, E. Sorenson та ін.). В їх дослідженнях наголошується на значенні стратегічних нарративів, ролі процесу їх формування і способу трансляції в інформаційний простір, акцентується увага на плідності концепції нарративу і дослідженні феномену публічного врядування як «сторітелінгу».

Дискурсивний підхід у його аплікації до теорії врядування застосовують українські дослідники, серед яких: О. Василевський, К. Ващенко, Р. Войтович, В. Воронкова, Ю. Кальниш, В. Мартиненко, Н. Попович, О.М. Руденко, В. Горбулін, Д. Дубов, Є. Макаренко, М. Ожеван, Т. Сивак, С. Соловійов та ін., акцентуючи перспективність вивчення наратологічних досліджень для теорії стратегічних комунікацій.

Дедалі більше визнається, що публічне управління ґрунтується на глибинній базисній нарративній складовій. Проте й досі в межах вітчизняної державно-управлінської науки ще недостатньо задіяні теоретико-концептуальний апарат та моделі наратології, не досліджена специфіка нарративного дискурсу в координатах державно-управлінських наук. Це свідчить, що застосування методології наратології і, зокрема, тематизації публічного управління як нарративного дискурсу, сприятиметь подальшій деталізації та конкретизації його окремих аспектів і перспектив розвитку. Водночас все більш очевидним є той факт, що поняття дискурсивного простору публічного врядування потребує окремого дослідницького поля з особливою методологією дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота проводилася згідно з комплексними науково-дослідними роботами Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України

«Управління інноваційно-інвестиційним розвитком регіону в умовах децентралізації та регіональної демократії» (державний реєстраційний номер 0113U005266), «Дослідження проблематики розвитку прямих форм демократії в Україні в умовах децентралізації» (державний реєстраційний номер 0118U003560), де дисертант виявив механізми усунення суперечностей між інноваційністю вітчизняної моделі належного врядування і практикою управління шляхом, по-перше, більш ефективного суб'єкт-функціонального структурування управлінських нарративних дискурсів, по-друге, шляхом сегментації і схематизації фактографічних подій врядування (побудови інтриги) для виявлення смислоузгодженості управлінського процесу.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження евристичних можливостей публічного управління, враховуючи феномен наратології.

Реалізація зазначеної мети передбачає такі конкретні **завдання**:

- аргументувати перспективність залучення методологічних принципів наратології для комплексного аналізу публічного управління та ідентифікувати зміст поняття «дискурсивний простір врядування» крізь призму демаркації в ньому публічного та приватного;
- з'ясувати суть аналітики наративного виміру структури публічного простору врядування, виявити функціональний потенціал дискурсу врядування шляхом дослідження феномену наративного дискурсу;
- продемонструвати актуальність фукольдіанських концептів «управлінська ментальність» та «парезія» для аналізу дискурсу врядування в сучасних системах публічного управління;
- проаналізувати наратологічні моделі як інструмент дослідження і вдосконалення наративного дискурсу публічного управління й на цій основі дослідити значення теорії наративної ідентичності для оптимізації управління ідентичностями;
- охарактеризувати специфіку моделі governance-управління як побудови наративної інтриги та її роль у просуванні публічно-управлінських інновацій;
- обґрунтувати евристичне значення форматування стратегічного наративу для вдосконалення дискурсивного простору деліберативної демократії в Україні.

Об'єкт дослідження – феномен публічного управління у вимірі наративного аналізу.

Предмет дослідження – наративна складова дискурсивного простору публічного управління і можливості його вдосконалення.

Методи дослідження. Робота ґрунтується на загальнонаукових принципах об'єктивності, історизму й комплексного аналізу поставлених проблем та на спеціальних методологічних принципах наратології, які сприяли дослідженню специфіки й форми функціонування врядування як наративно організованого процесу. Теоретико-методологічною основою реалізації дослідницької мети є використання таких загальнонаукових і спеціальнонаукових методів: аналітичний (розкрито наративний вимір аналітичних структур публічного управління), порівняльний (охарактеризовано управлінську ментальність та роль парезії в дискурсивному просторі публічного врядування), структурно-функціональний

(охарактеризовано демаркацію публічного і приватного в дискурсивному просторі врядування), діалектичний (розкрито зміст наративної моделі як інструменту дослідження і вдосконалення публічного управління), системний (дозволив синхронізувати концепт врядування, виявивши його основні складові), герменевтичний (сприяв виявленню контекстуальної взаємозумовленості поняття публічного управління та його наративного вираження у розгортанні управлінського дискурсу), феноменологічний (здійснено конкретизацію та аналіз одиничних феноменів, що сприяло сутнісному визначенню понять наративності, дискурсивності, ідентичності, ментальності тощо), моделювання (розроблено модель публічного врядування як конфігурацію наративної інтриги та визначено її роль у стимулюванні інновацій), контекстуальний (здійснено демаркацію публічного та приватного в дискурсивному просторі врядування), лінгвістичний (охарактеризовано публічне управління як предмет наративного аналізу), інтерпретативний (наведено методологічні засади тлумачення публічно-управлінської діяльності в координатах наратології), семіотичний (розкрито евристичність теорії наративної ідентичності для оптимізації публічного управління).

В цілому дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, враховуючи дотичність розглянутих питань з різних наукових дисциплін та їх інтегрованість.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному і практичному обґрунтуванні необхідності запровадження апарату наратології для аналізу дискурсивного простору публічного управління, що конкретизовано у наукових положеннях, де:

уперше:

- здійснено комплексний аналіз перспектив дослідження публічного управління на засадах методологічних принципів наратології (наука, що вивчає принципи побудови подієвої оповіді (нарративу)), які значно розширюють інструментарій моніторингу, систематизації і змістовного опису управлінських зв'язків (міжсуб'єктних взаємин), способів їх референтності (тематичності), типів модальності, параметрів і правил акторно-мережевої ідентифікації;

- розкрито поняття дискурсивного простору публічного управління як поліфонічної мережі комунікативних подій-повідомлень, що потребує проєктивного наукового осмислення дискурсивних практик, які перешкоджають втраті ознак «публічності» і «приватності», унаочнюючись у різноманітних за характером референції та функційною спрямованістю дискурсів: наративних (репрезентативних оповідях) і ненаративних (перформативних інституційних актах); інформаційно насичених та фатичних (контактовстановлюючих); з відкритою та закритою формою авторства; фігуративних та абстрактних; емотивно нейтральних та емоційно потужних;

- запропоновано модель *governance*-управління як ідеально-типову конструкцію, що пов'язує й ідентифікує події та акторів, набуваючи рис сюжетотворення, або побудови інтриги як принципу організації й упорядкування подієвості державно-управлінського процесу, що програмує рецептивну інтенцію (залучення у

комунікативну подію) адресата (громадськості), стимулюючи ефективність, дієвість і демократичну легітимність через інновації;

удосконалено:

- визначення функціональності публічного управління як дискурсу врядування, що зумовлює необхідність залучення до його наукового аналізу недостатньо дослідженого феномену нарративного дискурсу як репрезентації референтного поля (тематичного простору) значень у подієвій формі, що має регулятивну функцію й аксіологічну значущість у пошуках управлінських інваріантів (сталих зразків врядування);

- підхід до концептуалізації публічного управління як пізнання подієвої ситуації й прийняття рішень щодо оптимального впливу на неї на підставі її модельного уявлення, що підвищує валідизацію наратологічних моделей як вагомого комунікативного феномену і дієвого інструменту врядування;

- аргументацію методологічного і практичного значення залучення теорії нарративної ідентичності для формування дієвої політики управління ідентичностями та зміцнення громадянської ідентичності; з'ясовано, що пошуки ефективних інструментів і політик для зміцнення громадянської ідентичності вимагають вирішення методологічних питань, пов'язаних із розумінням синергетичної (тобто обумовленої сумісною дією) суті ідентичності як принципово мінливої, множинної і локальної цілісності, та аналізу методів, технологій і ступеня впливу на процес управління ідентичностями;

- обґрунтування евристичної цінності (творчого потенціалу) та інструментального значення форматування стратегічного нарративу для вдосконалення деліберативного (дорадчого) дискурсу у сфері публічного управління; здійснено аналіз факторів активізації нарративних стратегій, що уможлиблює розуміння стратегічного нарративу як інспіративного (спонукального) ідеологічного вираження публічно орієнтованої думки, що презентує її послідовникам емоційно сприйнятну картину світу, спроможну позиціонувати державу й мотивувати громадськість, пропонуючи ціннісно-цільову подієвість і залучаючи її до солідарного здійснення відповідних функцій;

набули подальшого розвитку:

- дослідження структури врядування як взаємодії владних інституцій, групових агентів управлінської сфери й автономних політичних акторів, що засвідчує важливість процесу інституціалізації простору їх взаємовпливу і прагматичного аналізу традицій, що актуалізує нарративний вимір дослідження. Він полягає у виділенні й описі тих принципів системи врядування (мотивів, сценаріїв, морфологічно універсальних елементів, нарративних стратегій, комунікативних компетенцій адресата тощо), які здатні утримуватися традицією, позиціонуючи стабільність і далекоглядність;

- обґрунтування концепції *governmentality* (управлінської ментальності), осмислення якої дуже тісно пов'язане з розумінням політичної техніки *parrhesia* (висловлювання істини) та її ролі в управлінському дискурсі; на підставі цього встановлено цінність ідеї управлінської ментальності, що полягає у забезпеченні управлінської раціональності, пов'язаної з ідеєю ліберального мистецтва управління,

яке забезпечує населенню максимальний суверенітет і водночас застосовує каузально і логічно необхідні регулятивні механізми впливу держави.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи визначається новизною положень і полягає в тому, що її результати дозволять зробити новий крок у теоретичному осмисленні досвіду публічно-управлінської діяльності на засадах наратології. Практична значущість роботи полягає у розширенні можливостей емпіричного опису й активізації управлінського дискурсу з метою вдосконалення процесу прийняття рішень, ідентифікації акторів публічного управління, прогнозування і моделювання стратегій врядування.

Тематизація наративного виміру державно-управлінського дискурсу дає змогу критично переосмислити специфіку управлінського дискурсу і його наративних стратегій у контексті актуальних цілей впровадження методології належного врядування та інституціалізації деліберативної демократії в Україні.

Окремі положення дисертаційної роботи використовувались:

- Міжрегіональним управлінням Національного агентства України з питань державної служби у м. Києві, Київській, Чернігівській та Черкаській областях (довідка щодо впровадження від 15.03.2019 р.);
- Центром адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу (довідка про впровадження від 18.04.2019 р.);
- Баришівською районною радою Київської області (довідка щодо впровадження від 28.05.2019 р.);
- Державною фіскальною службою України Київською міською митницею ДФС (довідка щодо впровадження від 29.05.2019 р.).

Практична цінність дослідження визначається також тим, що її висновки можуть бути використані для гуманітаризації освіти шляхом удосконалення навчальних планів і програм з публічного управління, в яких належне місце може посісти тема наративних досліджень.

Здійснений комплексний аналіз перспектив дослідження публічного управління на засадах методологічних принципів та інструментарію наратології використаний органами держуправління для розширення інструментів моніторингу, систематизації та змістовного опису управлінських зв'язків, способів їх референтності, типів модальності, параметрів і правил акторно-мережевої ідентифікації.

Досліджені у дисертації механізми планування й активації стратегічних наративів використані органами державного управління в сенсі усвідомлення доцільності скороченої версії стратегій у вигляді наративних повідомлень (резюме, буклетів, листівок тощо), адресованих окремим соціальним групам задля їх залучення у стратегічний дискурс.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою аналітичною роботою автора. Висновки й положення наукової новизни одержані автором самостійно.

Апробацію результатів дослідження здійснено на науково-практичних конференціях, конгресах і круглих столах, зокрема: «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України» (Київ, 2017); «Публічна служба

в модерній державі» (Київ, 2018); «Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації» (Київ, 2019); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (Дніпро, 2019); «Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні» (Одеса, 2019); «Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект» (Дніпро, 2019); «Соціально-економічні наслідки участі постсоціалістичних країн у процесах європейської інтеграції» (Черкаси, 2019).

Публікації. Основні наукові дослідження й результати дисертаційної роботи висвітлено у 15 наукових працях, у тому числі в: 6 – у наукових фахових виданнях з державного управління, 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 7 тезах матеріалів науково-практичних конференцій, конгресів, круглих столів.

Структура та обсяг дисертації зумовлені специфікою предмета, зазначеною метою та основними завданнями дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох основних розділів, які, в свою чергу, складаються з низки підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації складає 212 сторінок, обсяг основного тексту 179 сторінок. Список використаних джерел налічує 250 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтована актуальність проблеми дослідження, виявлений ступінь її наукового опрацювання, вказані об'єкт і предмет дослідження, проаналізовані застосовані в ньому методи і принципи, сформульовані мета, завдання та наукова новизна, розкрито теоретичне й практичне значення роботи, наведені дані про апробацію дослідження, а також про структуру дисертації.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні засади дослідження публічного управління в контексті наративного аналізу»* – розглянуто феномен публічного управління як предмет змістовних науково-теоретичних досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, обґрунтовано важливість залучення до його аналізу доробку наратології, визначені концептуальні засади дослідження та основні методологічні підходи до аналізу суті врядування, висвітлені методологічні передумови становлення й розвитку даної проблематики у вимірі наратології.

Встановлено, що у найбільш фундаментальних дослідженнях моделей публічного управління західних науковців, що існують під єдиним «дахом» моделі *governance*-управління, останнє виступає тим наративом, який констатує неузгодженість між парадигмою традиційного публічного адміністрування та мережевим врядуванням. Показано, що серед найбільш вагомих ідей західних спеціалістів, які корелюють з проблемним полем нашого аналізу, передусім, акцентовано увагу на ґрунтовних розробках М. Бевіра і Р. Роудза, які, виходячи з настанови, що державне управління має бути інтерпретуючим мистецтвом, пропонують інтерпретаційну теорію дослідження врядування як культурної практики. Це означає, що дослідники мають «розпакувати» значення, вірування і уподобання акторів, аби зрозуміти їх дії, методи і настанови. Звідси виникає розуміння публічного управління як пояснювальної дисципліни, підкріпленої інтерпретаційною методологією, а не позитивізмом. Замість уявної «науки про

управління» всі пояснення, включно з тими, що розгортаються у моделі врядування, постають як репрезентація наративів. Це свідчить про помітний зсув осереддя управлінської науки у бік дослідження наративів, мережі вірувань, традицій і дилем. Інтерпретаційний підхід, захищаючи тезу щодо важливості наративу в публічному управлінні, ґрунтується на «сенсі холізму», акцентуючи вагомість порівняння конкуруючих поглядів і забезпечуючи усвідомлення врядування як оповідання.

Оскільки в дисертації тематизується поняття дискурсивного простору врядування, задіяно великий масив літератури з осмислення феномену дискурсу як такого й управлінського дискурсу зокрема (Т. Адорно, К. Апель, Р. Барт, Ж. Бодрийяр, Р. Водак, Ю. Габермас, Т.А. ван Дейк, Н. Луман, Г. Маркузе, П. Рикер, М. Фуко, Н. Чомські та інші). Виходячи із цього, у роботі охарактеризовано парадигми діалогу, дискурсу, мовлення та комунікації в Україні, проаналізовано дискурсивний підхід у його аплікації до теорії врядування і публічного простору, який широко застосовують українські дослідники.

У дисертації запропоновано погляд на наративні моделі як аналітичний інструмент дослідження публічно-управлінської діяльності. З цією метою описано й охарактеризовано в сенсі їх евристичності моделі праць В. Пропа, К. Бремона, А.-Ж. Греймаса, Р. Барта, Ж. Женета, Ц. Тодорова, П. Рикера, Ю. Крістєвої та інших. Аналіз феноменів наративної інтриги та наративної ідентичності здійснено, передусім, на засадах концептуальних ідей П. Рикера. Осмислення феноменів дискурсивної практики, управлінської ментальності, парезії потребувало залучення спадщини М. Фуко.

Для розкриття основних положень дисертації універсальним виявився метод використання принципів логіки, що не втрачають своєї актуальності у наукових розвідках сучасності. У загальних рисах дисертацію складають теза (значущість концептуалізації врядування у вимірі наратології), аргумент (релевантна джерельна база наративних досліджень і комплексне цілеспрямоване застосування аргументації щодо її задіяння для аналізу публічного управління) та демонстрація (виклад висновків щодо валідності запропонованих наратологією методологічних принципів для дослідження управлінського дискурсу).

В основу дослідження покладено, перш за все, метод аналітичного дослідження джерел, який пояснює їх логіку і зміст, а також передбачає залучення термінологічного, порівняльного, герменевтичного, феноменологічного, семіотичного вимірів аналізу, що сприяють реконструкції досліджуваних текстів.

Охарактеризовано методи наратології (відбір, оцінка, адекватні процедури сегментації тексту, позначення наративних одиниць-актів, схематизація інтриги), представлені в роботі як такі, що уможливають дослідження управлінського процесу як закономірної послідовності певних ситуацій, що отримують статус фактів лише шляхом їх умовного виокремлення і фіксації певними аксіологічними текстами. Наратологія як аналітика управлінського дискурсу дозволяє зрозуміти, як факти або окремі стани чи ситуації публічно-управлінської діяльності стають подіями, будучи співвіднесеними з наративною інтенцією, тобто оповідувальною настановою. Саме наративний дискурс (на відміну, приміром, від хроніки) наділяє факт статусом ціннісно-сислової події – як референтної, так і комунікативної.

Плідність залучення наративного методу до аналізу соціальних процесів засвідчена в роботі також шляхом звернення до останніх публікацій провідних економістів (Р. Шилера, Дж. Акерлофа, Д. Сноуера), які проголосили факт виникнення наративної економіки. Це є вагомим симптомом зростання уваги до методів і принципів наративного аналізу і, водночас, слугує додатковим аргументом на користь актуальності даної роботи.

У другому розділі – *«Тематизація публічного управління як дискурсу врядування і його наративні конотації: функціонально-аналітичні аспекти»* – розкрито найвагоміші для визначення суті публічного управління проблеми (аналіз його дискурсивної природи, розмежування в ньому публічного і приватного, визначення його структури й функцій, погляд на феномен управління як на управління ментальністю), здійснений крізь призму наративного виміру дискурсу врядування.

Визначено теоретико-методологічні засади дослідження публічно-управлінської діяльності у дискурсивному вимірі, на підставі чого показано, що публічний дискурс і є реальністю публічного управління, перманентним і поліфонічним процесом зіткнення опіній, позицій, які передбачають як рефлексію над своїми та чужими діями, так і «публікацію», публічну наративізацію поведінки учасників управлінського процесу.

В роботі аргументовано, що дискурсивний простір врядування, як поліфонічна мережа комунікативних подій-повідомлень, в Україні існує у таких основних формах: 1) продуковані владою чи на її замовлення дискурси (накази, закони, нормативні акти, доповіді, виступи офіційних осіб тощо), основна прагматична настанова яких – цілеспрямований вплив на адресата шляхом публічного транслювання імперативів і конституювання відносин між групами інтересів та політикою; 2) тексти діячів громадських інститутів, організацій, рухів та автономних публічних акторів (звернення, заяви, інтернет-сайти тощо) у формі наративного дискурсу чи діалогу, що переважно артикулюють вимоги змін і оновлень, адресовані владі, просуюючи низові інтереси. Ці тексти також охоплюються поняттям дискурсивного простору врядування, проте, здебільшого, не є самодостатніми і потребують набуття певного «права» називатися інституційним дискурсом врядування.

Показано, що управлінський дискурс (організаційно-адміністративний, політико-правовий, ціннісно-ідеологічний, кадровий, інформативний тощо) – це не просто інструмент впливу на всі соціальні об'єкти та опису подій у сфері публічного врядування, він є концептуальним підґрунтям істотних змін у соціумі. Цей дискурс має свій простір і потребує потрактування саме як простір реалізації та актуалізації можливостей співврядування, або як діяльність організації простору публічності. Так само, як топологічні властивості простору пов'язані з проблемою причинності, так і домінуючу визначеність управлінському простору задає взаємодетермінована суб'єкт-об'єктна/адресатна єдність. Це простір відтворення і підтримання порушеної або відсутньої узгодженості як усередині внутрішньо диференційованої і розрізненої владної структури, так і між органами влади та її контрагентами – громадськими структурами, здатними нав'язувати бюрократії свої інтереси.

Аналіз управлінського дискурсу як типу інституційного дискурсу, учасники якого мають чітку комунікаційну мету, виявив, що йому притаманні риси наративного і ненаративного дискурсів. З огляду на наукознавчі преференції сучасної наратології наративний дискурс визначається в роботі як репрезентація референтного поля значень у подієвій формі. Коли ж референтна подієвість публічного дискурсу істотно редукована і якщо сам інтенційний акт не наділений статусом події, то вони результуються у ненаративні дискурси. В дисертації здійснений також аналіз різних типів державно-управлінських дискурсів, відмінних за характером референції та функційною спрямованістю: інформаційно насичених та контактовстановлюючих (фатичних); фігуративних та абстрактних; емотивно нейтральних і здатних викликати сильні емоції.

Осмислення структури та функцій публічного врядування (*governance*) крізь призму феномена наративного дискурсу уможливило переосмислення: яким чином індивіди завдяки нарації та її текстуальному втіленню формують себе як політично агрегованих акторів демократії; як їх поведінку визначає дискурсивний дизайн нових наративних стратегій; як легітимаційні оповіді конкурують у дискурсивному просторі з делегітимаційними тощо. Застосування логіки оповіді до фіксації логіки і структури політико-управлінського процесу є евристично цінним, оскільки воно будується на підставі виділення в описуваному об'єкті морфологічно універсальних елементів системи і зв'язку, які характеризуються певною інваріантністю, що протистоїть іррегулярності позасистемних елементів. Аналізуючи функційність наративів врядування, доречно звернутися до вагшого в історії наратології розуміння функції як акції (вчинку) акторів (у тому числі і в управлінській сфері), що визначається з погляду її значущості для поступу дій.

Можливість буквральних аналогій і розповсюдження висновків наратології для форматування управлінських сфер дає змогу дослідити наратив врядування (і, зокрема, модель *governance*) у трьох його функціональних аспектах: *історії* (як послідовності подій, що є об'єктом дискурсу), *нарації* (як процесу оповідування та активно-комунікативного залучення до референтної події, що організує елементи подій у певному штучному порядку), і власне *дискурсу* (як презентації нарації у тексті). Публічно-управлінська діяльність, побачена й прочитана як текст, набуває тієї інтелігібельності, якої їй раніше бракувало. Тож, наративний дискурс, наділяючи факти подієвим статусом, є поєднанням двох взаємододаткових подієвостей – референтної події історії (про яку розповідають, накопичивши відповіді на питання: хто? що? чому?) та комунікативної події дискурсії (яка сама є свідченням); він розгортає, форматує і дисциплінує ланцюг управлінських подій, утворюючи певну інтригу.

Аналіз фукольдіанських понять *governmentality* (управлінської ментальності) та *parrhesia* (висловлювання істини) дозволив зробити висновок щодо їх значущості як стимулюючого джерела для дослідження управлінської установки або «мислення від управління», пов'язаного із сучасними змінами у способах упорядкування владних відносин. Концепт *governmentality* базується на відмові від жорсткого розмежування сфери держави і сфери громадянського суспільства, сфери влади та сфери

суб'єктивності, що цілком відповідає завданням розширення управління й уповноважування індивідів у відносинах із собою або з іншими.

Водночас, ідея управлінської ментальності, що виникла у ситуації втрати поняттям держави колишньої евристичної релевантності, маніфестувала зміну оптики аналізу у бік «повороту до держави». Відтак, це є додатковою аргументацією на користь фіксації певних обмежень методологічного принципу *governance*, що уможлиблює надмірне посилення горизонтально-мережевої взаємодії окремих активних груп і значного послаблення ролі держави. Доведено, що держава не повинна втрачати своєї суб'єктності як виразника, представника і захисника публічних інтересів, здатного виконувати свої базові функції – безпеки, стратегування, арбітражу, забезпечення зв'язку між регіонами і світом. До того ж публічне управління не може здійснюватися без критики, не більш радикальної, ніж досвід його оптимізації. В цьому контексті актуальним і виправданим є звернення до аналізу практики паррезії та умов існування критичного наративного дискурсу.

У третьому розділі – *«Релевантність концептуально-термінологічного апарату наратології для аналізу публічно-управлінської діяльності та її вдосконалення»* – здійснено аналіз класичних моделей наратології та ідей новітньої наратології, її основних концептуальних понять (зокрема, наративної ідентичності, наративної інтриги та наративної стратегії), релевантних для осмислення феномену врядування і стратегічних завдань його оптимізації та вдосконалення.

Продемонстровано, що напрацьований наратологією досвід аналізу художніх текстів з успіхом може бути екстрапольований на будь-які наративні тексти, у тому числі й на державно-управлінський дискурс. Особливо цінним принципом наратології є аналітичне прояснення оповіді/дискурсу як структури, нав'язаної подіям (примат структури над подією), що конфігурує їх певним чином, задаючи параметри і правила ідентифікації об'єктів, які залучаються у дискурсивний простір.

У роботі досліджено евристичну цінність теорії наративної ідентичності для оптимізації управління ідентичностями, зумовлену тим, що ідентичність конструюється, презентується (самостверджується) та актуалізується в наративі. Політика ідентичності й завдання оптимізації управління ідентичностями передбачає врахування питання про ступінь і межі керованості цим процесом. І хоча управління ідентичностями істотно відрізняється, скажімо, від управління у бізнесі, проте всі основні управлінські функції, так як цілепрокладання, планування, організація, координація, мотивація, контроль, залишаються, а відсутність управління здатна конструювати негативну ідентичність або гібридну ідентичність. Управління ідентичностями можливе тією мірою, якою ми можемо змодельовати (формалізувати) останні, аби виразно уявити ті хаотичні процеси, що в них відбуваються. Втім, ця формалізація і раціоналізація є можливою стосовно реальності, яка має синергетичні властивості, що повинні бути враховані.

Сучасний стан керованості українською державою неминує ініціює чисельні наративи про траєкторії, форми і методи конструювання комунікативно адекватного громадського дискурсу. Констатуючи затребуваність концептів наративу та дискурсу у політичній науці ХХ-ХХІ століть, ми маємо засвідчити їх важливість для публічного врядування як перформаційно притаманних йому функційних ознак. Наративно-

дискурсивний аналіз збагачує новими горизонтами дослідження публічної політики та управління як сукупності цілеспрямованих мовленнєвих подій, що оприявнюються у певних соціальних конструкціях.

Такий дослідницький підхід вимагає відповідних методів, одним із яких є нарративний аналіз, що може слугувати вдалим доповненням традиційного розуміння ідентичності як сукупності певних атемпоральних атрибутів. При цьому нарративна ідентичність не просто одна із можливих форм ідентичності, нарративність складає необхідний аспект будь-якої ідентичності, тому що лише форма оповіді дозволяє помислити поєднання сталості й несталості, їх життєвий зв'язок. Встановлено, що нарративна ідентичність передбачає, що здійснюючи самоінтерпретацію власного життя, ми усвідомлюємо себе ініціаторами певної дії, беручи відповідальність за її наслідки. Нарративна ідентичність, до якої людина приходиться шляхом оповідувальної діяльності і результатом якої є життєва історія, – це найвагоміша форма колективної ідентичності. Основним інструментом її дослідження є аналіз мови й дискурсу, його перформативної ролі у конструюванні ідентичностей.

Управління ідентичностями має враховувати природу гетерогенних інформаційно-мережових структур з їх горизонтальними зв'язками. Адекватне управління переформатуванням ідентичностей як цілісного комплексу потребує концептуального визначення змісту національної ідентичності, усвідомлення необхідності активації й увиразнення інтеграційної мотивації громадян. А це вимагає вирішення методологічних питань, пов'язаних із розумінням нарративної ідентичності як цілісності, осмислення методів, технологій і ступеня впливу на цей процес.

У роботі здійснено осмислення феномену побудови нарративної інтриги як такого, що конфігурує подієвість: доведення доречності його залучення для нарративних досліджень, аналізу *governance*-управління та його інноваційного вдосконалення. Доведено, що модель *governance*-управління у структурному плані являє собою кумулятивну інтригу, в якій постійно нарощуються свідчення щодо вдосконалення урядування. Суть кумулятивної інтриги полягає у нанизуванні-нагромадженні однорідної подієвості. Так, у пошуках сутнісних ознак феномену *governance* ми знаходимо такі концептуальні свідчення: комплексне й узгоджене управління; співурядування; цілісне врядування; горизонтальний менеджмент; інтерактивне врядування; нове публічне врядування; пост-новий публічний менеджмент; добре, належне врядування; багаторівневе врядування; управління суспільними цінностями; електронне врядування; врядування врядуванням, або метаврядування. Кожен із цих концептів презентує певну аргументативну оповідь щодо врядування, резюмуючи конкретну програму дій. Щоправда, всі вони не зараховуються тими, хто їх пропагує (авторами і нараторами), до якоїсь єдиної моделі, а радше є акцентуванням окремих тенденцій у сфері публічного управління, які йдуть на зміну NPM (*new public management*). Водночас кожен із означених підходів має лейтмотивом ідею громадської участі у створенні суспільних благ і, зрештою, апелює до громадсько-мережової моделі управління. З цього випливає, що, як і нарративна інтрига може бути утворена не лише ланцюгом епізодів, а й сукупністю текстів, так і ансамбль суміжних нарацій-концепцій врядування, який передбачає зростаючий рівень комунікативної дії, можна віднести до єдиної моделі публічного

врядування. Тобто модель *governance*, будуючись за принципом кумулятивної інтриги (шляхом інтенсивного нарощування-додавання сюжетних елементів), являє собою відкритий процес формування громадського дискурсу і має значення орієнтації, що конститує суспільний лад.

У дисертації проаналізовано головну інтригу проекту «неприродної наратології», що стала постійною темою всіх заходів «Міжнародного товариства дослідження оповіді» та «Європейського наратологічного співтовариства». Вона полягає у пошуку моделі, яка уможливить систематизацію не стільки сталих конструкцій та оповідей, скільки того, що в ці системи не вписується, порушуючи і всіляко підриваючи їх. Цей тренд посткласичної науки зберігає свою актуальність і в царині досліджень інноваційної практики врядування, що полягає сьогодні не стільки в поступовому просуванні демократичних норм, скільки в руйнуванні наявних переконань задля впровадження нових. Це є особливо актуальним у ситуації, коли йдеться про складні проблеми (бездомність, інтеграцію іммігрантів, біженців, зміну клімату, злочинність тощо), які не можуть бути вирішені стандартними методами, але потребують інноваційних рішень, механізмів творчого руйнування, що передують інноваційним ідеям.

Доробок посткласичної наратології є валідним, зокрема для розробки стратегії «врядування врядуванням», коли метою мережевого управління, як показує досвід західних країн, є стимулювання ефективності, дієвості та демократичної легітимності не через поступове вдосконалення системи, а через інновації. Феномен стратегічного наративу в роботі проаналізовано шляхом залучення досліджень концепту наративної стратегії на ґрунті наратології.

З'ясовано, що горизонт стратегічного планування на загал в умовах перманентного прискорення глобальних змін має тенденцію до все більшого звуження і зменшення. Це призвело до усвідомлення того, що стратегічний дискурс управління має задавати лише орієнтири, які змальовують образ бажаного майбутнього і заходів щодо його досягнення. Причому ці орієнтири мають бути не стільки часовими (термін виконання), скільки подієвими (подія досягнення певної мети). Відтак, усе більше унаочнюється факт необхідності наративно-дискурсивного оформлення стратегії публічного управління як форми подієвої оповіді.

Дієвість стратегічних наративів врядування, спрямованих на досягнення більш ефективних і високих результатів, ніж дозволяє очікувати наявний стан справ, передбачає: створення загальної концепції конструювання ключових повідомлень для різних цільових аудиторій; забезпечення можливості перманентної і довготривалої взаємодії домінантних повідомлень; мінімізацію розривів між сконструйованою оповіддю і реальним станом справ. Аби отримати узагальнюючий ефект від стратегічних наративів врядування, який би забезпечив рекурсивну підтримку контакта з громадськістю, скеровуючи її сприйняття і увагу, слід зважити на функціональний потенціал наративних стратегій управлінського дискурсу.

Дослідження наративу як породжувального принципу будь-якого дискурсу та аналіз наратологічних моделей є цінними, аби компетентно ідентифікувати політичних авторів, актантів публічного управління, дослідити певні комунікативні фрагменти, обумовлені досить сталою системою функціонально-рольових взаємин,

вибудувати ланцюг послідовних управлінських дій (у сенсі *public policy*), спрямованих на стратегічний результат, відкоригувати навички публічного обговорення, типізувавши багатовекторні очікування різних людських угруповань тощо. Наративні сюжети і схеми доволі часто використовують в управлінському дискурсі, проте здебільшого таке використання має інтуїтивний характер і не враховує всіх можливостей, факторів впливу і креативності цього інструменту, що спричиняє можливість помилок і зниження ефекту управлінського дискурсу.

Звернення соціально-політичних наук до наратології виправдане ще й тим, що вона збагачує описові методи співставляннями, пов'язаністю і відчуттям «есенціальності». Управлінський дискурс постає як наративний дискурс, оскільки в ньому можна виокремити головних і другорядних акторів, дію, що послідовно розгортається і має звичний сюжетний сценарій та фіксовані драматичні повороти у сюжеті.

Евристичність теорії наративної ідентичності для оптимізації управління ідентичностями зумовлена тим, що ідентичність конструюється, презентується (самостверджується) та актуалізується в наративі. Відтак аналіз та управління ідентичностями передбачає погляд на них як на оповіді, що формують наративну ідентичність і створюють умови для метамови, яка уможливорює інтерпретацію феноменології ідентичності в контексті індивідуальної історії.

Політика ідентичності й завдання оптимізації управління ідентичностями передбачає врахування питання про ступінь і межі керованості цим процесом. Певна річ, управління ідентичностями можливе тією мірою, якою ми можемо змодельовати (формалізувати) останню, аби виразно уявити ті хаотичні процеси, що в ній відбуваються. А така формалізація і раціоналізація є можливою стосовно реальності, що має синергетичні властивості, які повинні бути враховані.

Застосовність доробку наратології, і, зокрема, концептуалізації наративних стратегій, до аналізу дискурсу врядування дає змогу побачити його не лише як оновлену управлінську парадигму, але й як характерним чином побудовану наративну інтригу, зумовлену певною наративною картиною світу та модальністю його відтворення в оповіді. Зокрема *модель governance*, розглянута з позицій наративного підходу, постає як ідеально-типова конструкція, що пов'язує й ідентифікує події та акторів і набуває рис сюжетотворення, або побудови інтриги. Рефлексивний синтез *моделі governance* та можливостей її інноваційного форматування, побачений крізь призму феномену наративної інтриги, дозволяє надати єдності тому, що існує лише як горизонт певної мети-ідеалу (тактичні цілі, плани, проекти, прогнози) і практик, що мають забезпечити її виконання.

Залучення ідей як класичної, так і новітньої наратології до осмислення суті інноваційної політики на засадах моделі належного врядування уможливорює висновок, що інноваційні рішення в управлінській сфері формулюються у вигляді неконвенційних сценаріїв, вражаючи адресата (громадськість) своєю незвичністю. Фізично або логічно неможливі сюжети або події створюють нові перцептивні рамки; вони допомагають тримати адресата в напрузі, гранично ущільнюючи інтригу. Виявлено, що впровадження інновацій є конвенціалізацією не конвенційного, що розширює когнітивні рамки – сталі структури знання та очікування, які

використовуються людьми для розуміння певних подій та дій у відповідності з цим розумінням.

З огляду на необхідність реалізації принципів належного врядування, оцінки їх переваг і ризиків для України нагальною є потреба розвитку політико-управлінської організаційної комунікації у напрямі деліберативного дискурсу, що, на противагу ієрархічному, обговорює й аргументує. Відтак, усі рішення мають бути артикульовані, презентовані й легітимізовані, набувши форми наративів, що формують суспільну опінію.

Визначено, що деліберативний дискурс - це не просто дорадчий інструмент впливу на подієвість публічного простору; оприявнюючись в стратегічних наративах він постає концептуальним підґрунтям всіх істотних змін в соціумі. У ситуації, коли розвиток соціальної, політичної, економічної системи постійно ускладнюється (і таке ускладнення повинно залишатися пріоритетом) трансформація джерела влади на засадах деліберативного дискурсу призводить до того, що форма дискурсивного впливу починає домінувати над його змістом.

У найзагальніших рисах наративну стратегію можна описати як цілеспрямований вплив на адресата за допомоги сюжетно-оповідувальних висловлювань. Відтворення неімперативного спектру наративних стратегій, здатних провокувати активацію громадської співтворчості, передбачає звернення до значущих інтриготвірних подій та потребує референтної, креативної та рецептивної компетенції соціальних акторів.

Аналіз факторів активізації наративних стратегій уможливорює розуміння стратегічного наративу як засобу, що його використовують політичні актори, аби конструювати загальноприйнятні смисли, здатні забезпечити бажану поведінку внутрішньої і зовнішньої аудиторії. Одним із найвагоміших його завдань є позиціонування, тобто формування позитивного іміджу держави і довірливих взаємин між різними соціальними групами.

Координуюча держава та системна горизонтальна комунікація сприяють деліберативному (дорадчому) дискурсу, становлення якого забезпечує стабільність та очікуване вдосконалення публічно-управлінського процесу. Основними критеріями, що дозволяють сформулювати бажаний рівень деліберативного дискурсу, є: наявність легітимного дискурсивного простору врядування та оприявнення адекватних стратегічних наративів, здатних консолідувати суспільство шляхом використання потенціалу громадської опінії та неелекторальних механізмів мобілізації через пряме звернення до громадськості та її окремих груп.

ВИСНОВКИ

Результати дисертаційної роботи, отримані в процесі роботи, сформульовано у такі висновки:

1. Комплексний аналіз перспектив дослідження публічного управління на засадах методологічних принципів наратології свідчить про те, що останні значно розширюють інструментарій моніторингу, систематизації і змістовного опису управлінських зв'язків, способів їх референтності, типів модальності, параметрів і правил акторно-мережевої ідентифікації. Включення наративів у коло релевантних

дослідницьких проблем для політико-управлінських наук дозволить збагатити їх методологічну базу і задіяти значний обсяг емпіричного матеріалу.

Оскільки проблема модернізації України є сьогодні ключовою проблемою, виникає нагальна потреба переглянути міждисциплінарні новації, що з'явилися і закріплюються в сучасній науці, беручи участь у конкуренції ідей, на предмет доречності їх залучення до публічно-управлінської діяльності. У цьому сенсі дослідження наративів небезпідставно може претендувати на роль однієї з базових дисциплін методологічного характеру для всього комплексу соціально-гуманітарних наук, які так чи інакше мають справу із текстами різного роду висловлювань. Зокрема включення наративів у коло релевантних дослідницьких проблем для політико-управлінських наук дозволить збагатити їх методологічну базу і задіяти значний обсяг емпіричного матеріалу.

2. Аналіз публічного врядування крізь призму експлікації його дискурсивного простору дозволив вивчати динамічний баланс публічних і приватних дискурсів у структурі комунікацій суспільства, виявляти сфери розривів і перекручень між полями публічного та приватного, а також царини звуження самого поля публічного дискурсу й публічної етики, що неминуче тягне за собою розвиток процесів комунікативної маргіналізації. Концептуалізація публічного управління на підставі ідеології «належного врядування» дозволяє позиціонувати владу публічності як специфічний простір раціонального дискурсу-взаємодії політично агрегованих акторів, що конструюється на засадах створення мереж соціальної солідарності.

3. Ускладнення структури та організаційної насиченості врядування, осмислення інститутів як правил, що породжують регулярність поведінки і дозволяють передбачити наслідки дій, спонукає до їх наративного аналізу, який уможливорює виявлення та опис багатьох патернів взаємодії акторів, у тому числі й процесу їх інституціалізації. Встановлено, що залучення доробку наратології і, зокрема, акцентування вагомості наративного виміру дослідження організаційної структури врядування, ускладнення якої має бути пріоритетом, сприятимуть подальшій деталізації системних змін на шляху модернізації України.

4. Дискурсивний простір врядування, головною ареною якого має бути парламент, конче потребує домінування інформаційно насичених наративних дискурсів та оновленого порядку дискурсу для концептуалізації майбутнього. Наративний дискурс надає фактам управлінського процесу подієвого характеру, що передбачає їх імпліцитну смислоузгодженість і потенційну зрозумілість.

5. Актуалізація проблематизованих М. Фуко концептів *governmentality* (управлінської ментальності) та *parrhesia* (висловлювання істини) фіксує значущість специфічного державно-управлінського дискурсу та державно-управлінської раціональності, пов'язаної з ідеєю ліберального мистецтва управління. Управлінська ментальність означає поєднання технік індивідуального самоконтролю та дисциплінарних і регулятивних механізмів держави.

Ідея управлінської ментальності, що виникла у ситуації втрати поняттям держави колишньої евристичної релевантності, маніфестувала зміну оптики аналізу у бік «повороту до держави». Відтак, це є додатковою аргументацією щодо існування певних обмежень методологічного принципу *governance*, що уможливорює

значне послаблення ролі держави. Держава не повинна втрачати своєї суб'єктності як виразника, представника й захисника публічних інтересів, здатного виконувати свої базові функції – безпеки, стратегування, арбітражу, забезпечення зв'язку між регіонами і світом. Управлінська ментальність означає поєднання технік індивідуального самоконтролю та дисциплінарних і регулятивних механізмів держави («управління суверенітетом і дисципліною»). До того ж публічне управління не може здійснюватися без критики, не більш радикальної, ніж досвід його оптимізації. В цьому контексті актуальним і виправданим є звернення до практики парезії і критичного нарративного дискурсу.

6. Евристична цінність апробації концептуально-термінологічного апарату наратології для аналізу підвалин публічного управління ґрунтується на тому, що оповідувальна фіксація будь-яких ситуацій (під впливом і за допомогою нарративів) постає як головна конституента людського буття, зануреного у модус «публічності».

Аналіз досвіду звернення до нарративів і нарративних моделей у дослідженні пріоритетних напрямів економічної науки, який дозволив удосконалити структурування і дослідити мотиви регулярно повторюваних актів взаємодії між акторами, переконує в плідності такого досвіду й доречності його поширення за межі суто економічних досліджень – зокрема, на інші сфери публічно-управлінської діяльності.

7. Теорія нарративної ідентичності має методологічне і практичне значення для формування дійової політики управління ідентичностями та зміцнення громадянської ідентичності. Аналіз та управління ідентичностями передбачає погляд на них як на оповіді, що формують нарративну ідентичність і створюють умови для впорядкування досвіду політичних акторів та рефлексії над дійсністю, з усіма її історичними коливаннями та змінами.

8. Виявлення і схематизація інтриги як принципу організації й упорядкування подієвості державно-управлінського процесу і, зокрема, моделі *governance*-управління, дає змогу дослідити специфіку програмування рецептивної інтенції громадськості, стимулювання ефективності, дієвості та демократичної легітимації суб'єктів врядування через інновації.

Наявні суперечності між інноваційністю належного врядування і рутинністю практики публічного управління як такої можуть бути зменшені за рахунок таких механізмів: по-перше, більш ефективного суб'єктно-функціонального структурування нарративних дискурсів врядування як комунікативної події (чіткішого позиціонування свідчень соціальних акторів, їх інтенційних актів, засобів самоствердження та реалізації у певній ролі-покликанні); по-друге, шляхом сегментації і схематизації – побудови інтриги – фактографічних референтних подій врядування (про які свідчать/розповідають суб'єкти управління) для виявлення потенційної смислоузгодженості управлінського процесу. Це сприятиме конкуренції між публічними службовцями на основі сенсів, а не лише інтересів. Методологічний рівень такого структурування забезпечується ідентифікацією акторів врядування та механізмів організації управлінського впливу для мобілізації наявних ресурсів та інструментів оптимізації управлінських рішень.

9. Незалежно від того, у яких модальностях і сконструйованих інтригах проявляється позиціонування, тобто формування позитивного іміджу держави і довірливих взаємин між різними соціальними групами. І це стимулює потребу дедалі глибшого осмислення й солідарного пошуку пріоритетних наративних стратегій публічно-управлінської діяльності. Саме тому громадськість має ідентифікувати себе як з державою, так і з цілями її розвитку, визначеними у стратегічному наративі.

Механізм планування й активації стратегічного наративу не можливий без поширення інформації про нього. Доцільно мати скорочені версії стратегій у вигляді наративних повідомлень (резюме, буклетів, листівок), адресованих окремим соціальним групам задля їх залучення у стратегічний дискурс.

10. Аналіз «Стратегії сталого розвитку «Україна-2020»» та «Стратегії сталого розвитку України до 2030 року» засвідчує, що вектор відповідальності (який виокремлюється як пріоритетний поряд з векторами розвитку, безпеки і гордості) трактується лише як «забезпечення певних гарантій кожному громадянину» (з подальшою конкретизацією цих гарантій). Доречно, окрім позиціонування відповідальності держави і управлінців, акцентувати й вагомість відповідального ставлення громадянина до себе - як принципу внутрішнього регулювання по відношенню до складових влади. До того ж поряд з наголосом на вагомості принципів належного врядування, доречно конкретизувати значущість інституцій деліберативної демократії, без яких не можливо розв'язати стратегічні проблеми сталого розвитку України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Карнаухова М.Д. Стратегічний наратив versus наративна стратегія в контексті аналізу управлінського дискурсу. *Державно-управлінські студії*. 2018. № 4. URL: <http://box5800.temp.domains/~ipkeduua/stratichnyu-naratyv-versus-naratyvna-stratehiya-v-konteksti-analizu-upravlins-koho-dyskursu/>
2. Карнаухова М.Д. Модель врядування (governance) як побудова наративної інтриги. *Економіка та держава. Серія: Державне управління*. 2018. № 5. С. 43-47.
3. Karnaukhova M.D. Narratological models as a new public governance research tool. *International Journal of New Economics, Public Administration and Law*. 2018. No 1 (1) IJONERAAL, P.161-169.
4. Карнаухова М.Д. Демаркація публічного і приватного у дискурсивному просторі врядування. *Аспекти публічного управління*. 2019. № 3. Т. 7. С. 20-27.
5. Карнаухова М.Д. Наратологічні моделі як інструмент дослідження публічного управління. *Вчені записки Таврійського наукового університету ім. В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. №1. Том 30 (69). С. 1-6.
6. Карнаухова М.Д. Функційність публічного управління як наративного дискурсу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2019. № 1(11). С. 25-27.
7. Карнаухова М.Д. Аналітика структури публічного управління: наративний вимір. *Право та державне управління*. 2019. № 1. С. 129-137.

8. Karnaukhova M.D. Narrative strategy in the context of analysis of the administrative discursion. *Scientific Journal VIRTUS*. 2019. №34. P. 234-237.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. Карнаухова М.Д. Роль парезії в публічному просторі управління. *Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України*: тези доповідей VI Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та аспірантів/упоряд. О.П. Канівець, Л.Г. Новаш. Ч.П. К. : ІПК ДСЗУ, 2017. С.57-59.

10. Карнаухова М.Д. Валідність наратології для дослідження моделі врядування (governance). *Публічна служба в модерній державі*: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю державної служби України, Київ, 13 червня 2018 року/За заг. ред. Войтович Р.В., Ворони П.В. К.: ІПК ДСЗУ, 2018. С.56-59.

11. Карнаухова М.Д. Наративна стратегія в контексті аналізу управлінського дискурсу. Наук.-практ. інтернет-конференція *Науково-практичне забезпечення надання публічних послуг в умовах децентралізації*. К.: ІПК ДСЗУ, 18 квітня 2019 р.

12. Карнаухова М.Д. Евристичність теорії наративної ідентичності для оптимізації управління ідентичностями. XVI регіональна науково-практична конференція. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України*. Національна академія державного управління при Президентові України (Дніпро, 16 травня 2019 р.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 180-182.

13. Карнаухова М.Д. Управлінська ментальність та її роль у дискурсивному просторі врядування. Міжнародна наук.-практ. конференція. *Правова держава: напрямки та тенденції її розбудови в Україні* (м. Одеса, 10-11 травня 2019 р.). Одеса: Причорноморська фундація права, 2019. С.14-16.

14. Карнаухова М.Д. Релевантність наратологічних моделей для аналізу публічно-управлінської діяльності. Круглий стіл на тему: *Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект* (м. Дніпро, 25 червня 2019 р.). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 26-28.

15. Карнаухова М.Д. Стратегічний наратив як фактор раціоналізації деліберативного дискурсу в Україні. Міжнародна наукова конференція: *Соціально-економічні наслідки участі постсоціалістичних країн у процесах європейської інтеграції* (м. Черкаси, 2 – 4 жовтня 2019 р.). Черкаси: 2019. С. 51-52.

АНОТАЦІЯ

Карнаухова М.Д. Феномен публічного управління в перспективі наратології. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління (281 – Публічне управління та адміністрування). – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. Київ, 2019.

У дисертації обґрунтовано теоретичне і практичне значення залучення концептуально-термінологічного апарату наратології для аналізу дискурсу врядування та вдосконалення публічно-управлінської діяльності.

Здійснено комплексний аналіз перспектив дослідження публічного управління на засадах методологічних принципів наратології, які значно розширюють інструментарій моніторингу, систематизації і змістовного опису управлінських зв'язків, способів їх референтності, типів модальності, параметрів і правил акторно-мережевої ідентифікації.

Актуалізовано поняття дискурсивного простору врядування і наративного дискурсу та важливості їх концептуалізації для вдосконалення управлінського дискурсу й управлінської ментальності.

Визначено теоретико-методологічний підхід до моделі governance як побудови наративної інтриги, виявлення і схематизація якої стимулює ефективність організації й упорядкування подієвості управлінського процесу та демократичної легітимації суб'єктів врядування.

Доведена евристична цінність залучення теорії наративної ідентичності для оптимізації управління ідентичностями та формування інноваційної політики на засадах моделі належного врядування.

Запропоновані механізми форматування стратегічних наративів як дієвих факторів активації деліберативного дискурсу в Україні.

Ключові слова: публічне управління, врядування, модель governance, наратологія, наративна модель, дискурсивний простір врядування, наративний дискурс, наративна ідентичність, наративна інтрига, стратегічний наратив, управлінська ментальність, управлінський дискурс.

ANNOTATION

M.D. Karnaukhova. The phenomenon of public administration in the prospect of narratology. - On the rights of the manuscript.

PhD thesis for a degree in Public Administration, 25.00.01 - Theory and History of Public Administration (281 - Public Governance and Administration). - Institute for Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine. Kyiv, 2019.

This thesis substantiates the theoretical and practical significance of the involvement of the conceptual-terminological apparatus of narratology for the analysis of the governance discourse and the improvement of public-administration activity.

We have completed a comprehensive analysis of the prospects of public administration research on the basis of methodological principles of narratology, which significantly extends the tools for monitoring, systematization, and the content description of administration connections, methods of their reference, types of modality, parameters and rules of actor-network identification.

We have actualized the concept of the discursive space of governing and narrative discourse, as well as the importance of their conceptualization for the improvement of managerial discourse and managerial mentality.

We have defined the theoretical and methodological approach to the model of governance as a construction of narrative intrigue, identification and schematization of which stimulates the effectiveness of organizing and streamlining the events of the administration process and democratic legitimization of the subjects of governance.

We have proved the heuristic value of involving the theory of narrative identity for the optimization of identity management and the formation of innovation policy on the basis of a model of good governance.

We have suggested the mechanisms of formatting of strategic narratives as effective factors of activation of deliberative discourse in Ukraine.

Key words: public administration, governance, governance model, narratology, narrative model, discursive space of governance, narrative discourse, narrative identity, narrative intrigue, strategic narrative, managerial mentality, managerial discourse.

ANOTACJA

Karnaukhova M.D. Zjawisko administracji publicznej w perspektywie narratologii. - Kwalifikacyjna praca na prawach rękopisu.

Praca kwalifikacyjna kandydata nauk z administracji publicznej z specjalności 25.00.01 - teoria i historia administracji publicznej (281 - Administracja i administracja publiczna). - Instytut Szkolenia Kadry Państwowej Służby Zatrudnienia Ukrainy. Kijów, 2019.

W pracy uzasadniono teoretyczno-praktyczne znaczenie załączenia konceptualno-terminologicznego aparatu narratologii dla analizy dyskursu zarządzania oraz udoskonalenia działalności administracji publicznej.

Przeprowadzono kompleksową analizę perspektyw badania nad zarządzaniem publicznym w oparciu o metodologiczne zasady narratologii, które znacznie rozszerzają narzędzia monitorowania, systematyzacji i zasadnego opisu komunikacji zarządczej, sposobów ich odniesienia, rodzajów modalności, parametrów i zasad identyfikacji aktora-sieci.

Zaktualizowano pojęcie dyskursywnej przestrzeni zarządzania i dyskursu narracyjnego oraz znaczenie ich konceptualizacji dla poprawy dyskursu menedżerskiego i mentalności menedżerskiej.

Wyznaczono teoretycznie-metodologiczne podejście do modelu rządzenia jako konstruowania intrygi narracyjnej, którego identyfikacja i schematyzacja stymuluje efektywność organizowania i usprawniania efektywności procesu administracyjnego oraz demokratycznej legitymizacji podmiotów rządzenia.

Udowodniono heurystyczną wartość integracji teorii narracyjnej tożsamości w celu optymalizacji zarządzania tożsamością i tworzenie polityki innowacyjnej w oparciu o model właściwego zarządzania.

Zaproponowano mechanizmy formatowania narracji strategicznych jako skutecznych czynników aktywizujących dyskurs deliberacyjny na Ukrainie.

Słowa kluczowe: zarządzanie publiczne, zarządzanie, model zarządzania, narratologia, model narracyjny, dyskursywna przestrzeń zarządzania, dyskurs narracyjny, tożsamość narracyjna, intryga narracyjna, narracja strategiczna, mentalność menedżerska, dyskurs menedżerski.

Підписано до друку 20.11.2019
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Наклад 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536 -14-85